

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

В складних ринкових умовах господарювання перед вітчизняними підприємствами постає завдання збереження ринків збуту та підвищення ефективності діяльності. Формування інтелектуальної власності є важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності підприємства. Управління цими процесами потребує застосування новітніх методів та інструментів. Важливим аспектом постає оцінювання ефективності управління цими процесами. Економічна наука пропонує сьогодні широкий набір інструментів оцінювання ефективності управління. Тому правильний вибір методології та інструментарію оцінювання є складним завданням. Багато науковців присвятили свої дослідження проблемам аналізу та визначенню методичних засад оцінювання ефективності управління, що ускладнює завдання вибору кращої методики. У світовій практиці поширені наступні методи оцінювання ефективності управління інтелектуальною власністю:

- збалансована система показників (Balanced Scorecard) (інструмент стратегічного управління підприємством на основі оцінки його результативності за допомогою показників і бізнес-метрики, що відображає ключові напрями діяльності підприємства);
- навігатор Scandia (передбачає виділення 30 ключових індикаторів: фінансові показники, клієнтський напрямок; напрямок процесів; кадровий напрямок, напрями розвитку / відновлення та інші);
- ІС-індекс (спрямований на побудову загального механізму формування вартості компанії та передбачає об'єднання кількох різних індикаторів в один індекс, який пов'язує інтелектуальну власність зі змінами на ринку);
- табло (проект) ланцюга вартості (виділяється 9 груп показників: внутрішня здатність до відновлення; накопичені, придбані здатності; ділова мережа; інтелектуальна власність, технологічна реалізованість інновацій; діяльність в Інтернеті; клієнти; ефективність; перспективи росту);
- звіт про інтелектуальний капітал (для внутрішніх потреб управління) складають детальний звіт; для оприлюднення з метою залучення інвестицій або для інформування потенційних інвесторів готують скорочений звіт, в якому відсутня інформація, що містить комерційну таємницю);
- метод VAIC - Value-Added Intellectual Coefficient передбачає розрахунок коефіцієнту інтелектуальної доданої вартості, який включає змінні показники капітального бюджетування, фінансового планування, постановки цілей, виміру діяльності, взаємодії з акціонерами, матеріального стимулювання. Недоліком методу є його складність - містить 164 показника [1];

- модель розрахунку коефіцієнта Тобіна q – це відношення ринкової вартості компанії до вартості заміни основних виробничих фондів Зростання q підприємства свідчить про збільшення його інтелектуального капіталу та зростання вигідності ринкових операцій підприємства [2].

Вітчизняні дослідники для оцінки ефективності функціонування системи управління об'єктами інтелектуальної власності підприємства пропонують використання наступних показників: індекс витрат на інноваційну діяльність; індекс оновлення асортименту; індекс оновлення технологічної бази; темп зростання інноваційної активності; оперативність проведення оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності; частка прибутку від комерційної реалізації об'єктів інтелектуальної власності в загальному обсязі прибутку; рентабельність витрат на створення, забезпечення правової охорони і захисту та використання об'єктів інтелектуальної власності; співвідношення між переданими та придбаними правами на об'єкти інтелектуальної власності; індекс використання об'єктів інтелектуальної власності та інші показники [3, с. 138].

Ми вважаємо, що оцінювання ефективності управління інтелектуальною власністю підприємств повинне відбуватись, перш за все, за окремими критеріями та відповідними їм групам показників. Аналіз ефективності управління складається з наступних етапів:

- на основі методу експертних оцінок визначаються вагові коефіцієнти показників оцінки ефективності;
- здійснюється розрахунок одиничних кількісних показників оцінки ефективності управління кожної з виділених груп показників;
- розрахунок проміжних узагальнених оцінок ефективності управління відповідно до обраного критерію;
- визначення загальної інтегральної оцінки ефективності управління інтелектуальною власністю підприємства відповідно до усіх критеріїв ефективності.

Використання розглянутих підходів щодо оцінювання системи управління інтелектуальною власністю буде сприяти вирішенню практичних завдань з підвищення ефективності діяльності промислових підприємств.

Література

1. Білоус-Сергєєва С. О. Оцінка інтелектуального капіталу промислового підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Білоус-Сергєєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності' 2011. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/334/38.1.pdf?sequence=1>
2. Tobin, J. A general equilibrium approach to monetary theory ? [Text] / J. Tobin // Journal of Money Credit and Banking. – Vol. 1. – No.1. – Pp. 15-29.
3. Максименко Я. А., Гусаковська Т. О. Організаційно-методичне забезпечення управління формуванням та використанням портфеля об'єктів інтелектуальної власності на машинобудівних підприємствах / Я. А. Максименко, Т. О. Гусаковська // Механізм регулювання економіки. – 2009. - № 3. - Т. 1. – с. 134 – 139.